

Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος για την ταπεινή ζωή

[/ Ορθόδοξες Προβολές](#)



Γιατί δέν υπάρχει τίποτε, πραγματικά τίποτε, πού νά μπορεί νά μᾶς συγκρατεῖ καί νά μᾶς διαφυλάσσει τόσο, ὅσο ἡ ταπεινοφροσύνη καί τό νά εἴμαστε μετριοφρονες καί συνεσταλμένοι καί νά μή σχηματίζουμε ποτέ καμμιά μεγάλη ἰδέα γιά τόν ἑαυτό μας. Αὐτό τό πρᾶγμα γνωρίζοντας καλά καί ὁ Χριστός καί ἀρχίζοντας τήν πνευματική ἐκείνη διδασκαλία, ἄρχισε πρῶτα τήν παραίνεση ἀπό τήν ταπεινοφροσύνη, καί ὅταν ἄνοιξε τό στόμα του, αὐτόν τόν νόμο παρουσίασε πρῶτα, λέγοντας αὐτό “μακάριοι οἱ φτωχοί τῷ πνεύματι” (Ματθ. ε΄ 3).

Ὅπως λοιπόν ὅταν πρόκειται κάποιος νά χτίσει ἕνα μεγάλο καί ἐπιβλητικό σπίτι, βάζει καί ἀνάλογο θεμέλιο, ὥστε νά μπορέσει νά βαστάξει τό προστιθέμενο ἀργότερα βάρος, ἔτσι ἀκριβῶς καί ὁ Χριστός, σηκώνοντας στίς ψυχές τους τή μεγάλη ἐκείνη οἰκοδομή τῆς πίστεως, βάζει πρῶτα, σάν κάποιο θεμέλιο καί ἀρχή σταθερή καί βάση μόνιμη καί ἀκίνητη, τήν παραίνεση τῆς ταπεινοφροσύνης,

ἐπειδὴ γινώριζε πὺς ὅταν αὐτὴ ριζώσει στὶς ψυχές τῶν ἀκροατῶν, ὅλα τὰ ἄλλα μέρη τῆς ἀρετῆς μποροῦν νὰ χτίζονται μέ ἀσφάλεια. Ὅπως λοιπόν ὅταν αὐτὴ ἀπουσιάζει καὶ ἂν ἀκόμη κατορθώσει κάποιος ὅλη τὴν ὑπόλοιπη ἀρετὴ, κοπίασε ἄσκοπα καὶ μάταια καὶ ἄχρηστα, σάν ἐκεῖνον πού ἔχτισε τὸ σπίτι του ἐπάνω στὴ ἄμμο, ὁ ὁποῖος βέβαια ὑπέμεινε τὸν κόπο, ἀλλὰ δὲ χάρηκε τὸ κέρδος, γιατί δέν ἔβαλε σταθερό θεμέλιο, ἔτσι καὶ αὐτός πού χωρὶς ταπεινοφροσύνη ἐπιδιώκει ὁποιοδήποτε ἀγαθό, τὰ ἔχασε καὶ τὰ κατέστρεψε ὅλα.

Καὶ λέγοντας ταπεινοφροσύνη δέν ἐννοῶ τὴν ταπεινοφροσύνη πού βρίσκεται στὰ λόγια, οὔτε ἐκεῖνη πού βρίσκεται πάνω στὴ γλῶσσα, ἀλλὰ τὴν ταπεινοφροσύνη πού βρίσκεται μέσα στὸ νοῦ, πού προέρχεται ἀπὸ τὴν ψυχὴ, πού βρίσκεται μέσα στὴ συνείδηση, πού μόνο ὁ Θεός μπορεῖ νὰ τὴ βλέπει. Φθάνει αὐτὴ ἡ ἀρετὴ, καὶ ὅταν παρουσιάζεται μόνη τῆς πολλές φορές, νὰ ἐξιλεώσει τὸ Θεό. Καὶ αὐτό τὸ φανέρωσε ὁ τελώνης. Γιατί αὐτόν παρ' ὅλο πού δέν εἶχε κανένα ἀγαθό καὶ δέν μποροῦσε νὰ παρουσιασθεῖ ἀπὸ τὰ κατορθώματά του, λέγοντας μόνο “ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλό”, κατέβηκε ἀπὸ τὸ ναὸ δικαιωμένος, παρὰ ὁ φαρισαῖος, μολονότι βέβαια τὰ λόγια ἐκεῖνα δέν ἦταν ἀπόδειξη ταπεινοφροσύνης ἀλλὰ μόνο εὐγνωμοσύνης. Γιατί ταπεινοφροσύνη εἶναι ὅταν κάποιος, ἂν καὶ ἀναγνωρίζει στὸν ἑαυτό του μεγάλη ἀξία, δὲ φαντάζεται γιὰ τὸν ἑαυτό του τίποτε μεγάλο, ἐνῶ εὐγνωμοσύνη εἶναι ὅταν κάποιος, ἐνῶ εἶναι ἁμαρτωλός, τὸ ὁμολογεῖ αὐτό. Ἄν ὅμως ἐκεῖνος πού δέν ἀναγνώριζε στὸν ἑαυτό του κανένα ἀγαθὸ ἀπέσπασε τόση εὐνοια ἀπὸ τὸ Θεό ἐπειδὴ ὁμολόγησε αὐτό ἀκριβῶς πού ἦταν, πόση παρρησία θ' ἀπολαύσουν αὐτοὶ πού μποροῦν νὰ ποῦν τὰ πολλά τους κατορθώματα ἀλλὰ ὅλα τὰ ξεχνοῦν καὶ συγκαταλέγουν τὸν ἑαυτό τους ἀνάμεσα στοὺς τελευταίους; Ἔτσι ἀκριβῶς ἔκαμε καὶ ὁ Παῦλος. Γιατί, ἂν καὶ ἦταν πρῶτος ἀπ' ὅλους τοὺς δικαίους, ἔλεγε ὅτι αὐτός ἦταν πρῶτος ἀπὸ τοὺς ἁμαρτωλούς (Α΄ Τιμ. α' 15) καὶ ὅχι μόνο τὸ ἔλεγε ἀλλὰ τὸ εἶχε πιστέψει. Ἐπειδὴ ἀπὸ τὸ δάσκαλό του διδάχθηκε πὺς ὅταν τὰ κάνουμε ὅλα, πρέπει νὰ ὀνομάζουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας ἄχρηστους δούλους (Λουκ. ιζ' 10).

... Γιατί ἂν συμπεριφερόμαστε ἔστι, μᾶς ἄρκεῖ αὐτό γιά προσφορά καί θυσία, ὅπως καί ὁ Δαυΐδ ἔλεγε “θυσία τῷ θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον, καρδίαν συντετριμμένην καί τεταπεινωμένην ὁ θεός οὐκ ἐξουδενώσει”. Δέν εἶπε ἀπλῶς ταπεινωμένη, ἀλλά καί συντριμμένη, γιατί τό συντριμμένο εἶναι καί θρυμματισμένο, οὔτε βέβαια, ἂν θέλει, μπορεῖ νά ὑπερηφανευθεῖ. Ἔτσι καί ἐμεῖς ἄς μή ταπεινώσουμε μόνο τήν ψυχή μας, ἀλλά καί ἄς τή συντρίψουμε καί ἄς τή θρυμματίσουμε καί συντρίβεται ὅταν θυμᾶται συνέχεια τά δικά της ἁμαρτήματα. Ἄν τήν ταπεινώσουμε ἔτσι, δέν θά μπορέσει, ἔστω καί νά τό θέλει νά ὑπερηφανευθεῖ, γιατί ἡ συνείδηση σάν κάποιο χαλινάρι τή σταματάει ὅταν σηκώνεται καί τή συγκρατεῖ καί τήν πείθει νά εἶναι μετρημένη σέ ὅλα.

Ἔτσι θά μπορέσουμε νά βροῦμε καί χάρη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. “ὅσω γάρ μέγας εἶ”, λέγει ἡ Γραφή, “τοσοῦτῳ ταπείνου σεαυτόν, καί ἐναντίον Κυρίου εὐρήσεις χάριν” (Σοφ. Σειρ. 3, 18). Ἐκεῖνος ὅμως πού βρῆκε χάρη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δέ θά αἰσθανθεῖ καμμιά δυσκολία, ἀλλά καί ἐδῶ θά μπορέσει μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ νά ξεπεράσει εὐκολα ὅλα ἐκεῖνα τά δεινά καί νά ξεφύγει τίς τιμωρίες πού ὑπάρχουν στή ζωή γιά τούς ἁμαρτωλούς, γιατί ἡ χάρη πηγαίνει παντοῦ πρὶν ἀπ’ αὐτόν καί τοῦ ἐξευμενίζει τά πάντα”.

“Ὅλοι ὅμως ἄς ταπεινώσουμε τίς ψυχές μας μέ τήν ἐλεημοσύνη, μέ τό νά συγχωροῦμε τίς ἁμαρτίες τῶν συνανθρώπων μας, μέ τό νά μή μνησικακοῦμε καί μέ τό νά μήν ἐκδικούμαστε. Ἄν ἐνθυμούμαστε συνέχεια τά σφάλματά μας, δέ θά μπορέσει κανένα ἀπό τά ἔξω πράγματα νά μᾶς ὀδηγήσει σέ ἀλαζονεία, οὔτε τά πλούτη, οὔτε ἡ δύναμη, οὔτε ἡ ἐξουσία, οὔτε ἡ τιμή, ἀλλά, καί ἂν ἀκόμη καθίσουμε στό βασιλικό ὄχημα, θά στενάξουμε πικρά. Γιατί καί ὁ μακάριος Δαβίδ ἦταν βασιλιάς καί ἔλεγε “θά λούζω κάθε νύχτα τό κρεβάτι μου”, καί δέ ζημιώθηκε καθόλου ἀπό τή βασιλική πορφύρα καί τό στέμμα καί δέν ἀλαζονεύθηκε, καί ἐπειδὴ εἶχε συντετριμμένη τήν καρδιά του θρηνοῦσε”.

“Τί λοιπόν εἶναι τά ἀνθρώπινα πράγματα; Στάχτη καί σκόνη, καί σάν χνούδι μπροστά στόν ἄνεμο, καπνός καί σκιά, φύλλο περιφερόμενο ἐδῶ καί ἐκεῖ καί ἄνθος, ὄνειρο καί μῦθος καί παραμύθι, ἄνεμος καί ἀέρας ἀπλῶς σιγανός πού φεύγει καί χάνεται, φτερό πού δέ στέκεται, φύσημα ἀέρα πού τρέχει καί ὅτιδήποτε ἄλλο ὑπάρχει πιό μηδαμινό ἀπό αὐτά.”

“Καί ἂν ἀκόμη ἀνεβοῦμε στήν ἴδια κορυφή τῆς ἀρετῆς, ἄς θεωροῦμε τούς ἑαυτούς μας τελευταίους ἀπ’ ὅλους, ἀφοῦ μάθαμε ὅτι καί ἀπό τούς ἴδιους τούς οὐρανούς ἡ ἀλαζονεία μπορεῖ νά καταρρίψει ἐκεῖνον πού δέν προσέχει, καί ὅτι ἀπό τήν ἴδια τήν ἄβυσσο τῶν ἁμαρτημάτων ἡ ταπεινοφροσύνη μπορεῖ νά ἀνεβάσει ὑψηλά ἐκεῖνον πού ξέρει νά **συμπεριφέρεται μέ μετριοφροσύνη**. Γιατί αὐτή ἔστησε τόν

τελώνη μπροστά από τό φαρισαῖο, ἐνῶ ἐκείνη, δηλαδή ἡ ἀλαζονεία καί ἡ ὑπερηφάνεια, νίκησε καί ἀσώματη δύναμη, τό διάβολο, ἐνῶ ἡ ταπεινοφροσύνη καί ἡ ἐπίγνωση τῶν ἁμαρτημάτων του εἰσήγαγε τόν ληστή στόν παράδεισο πρὶν ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους. Ἄν ὅμως αὐτοὶ ποὺ ὁμολογοῦν τὰ δικά τους ἁμαρτήματα χαρίζουν στόν ἑαυτό τους τόση μεγάλη παρρησία, ἐκεῖνοι ποὺ ἀναγνωρίζουν στόν ἑαυτό τους πολλά ἀγαθὰ καί ταπεινώνουν τὴν ψυχὴ τους, πόσα στεφάνια δέ θὰ ἐπιτύχουν; Γιατί ὅταν ἡ ἁμαρτία εἶναι ἐνωμένη μέ τὴν ταπεινοφροσύνη, τρέχει μέ τόση εὐκολία ὥστε νὰ ξεπερνάει καί νὰ προλαβαίνει τὴ δικαιοσύνη ποὺ συνυπάρχει μέ τὴν ἀλαζονεία. Ἄν λοιπὸν τὴ συνδέσεις μέ τὴ δικαιοσύνη ποῦ δέ θὰ φθάσει; Πόσους οὐρανοὺς δέ θὰ περάσει; Ὅπωςδήποτε θὰ σταθεῖ κοντὰ στό θρόνο τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσα στοὺς ἀγγέλους μέ πολλή παρρησία. Ἄν πάλι ἡ ἀλαζονεία ποὺ συνδέθηκε μέ τὴ δικαιοσύνη μπόρεσε μέ τὴν ὑπερβολὴ καί τὴ βαρύτητα τῆς δικῆς της κακίας νὰ ταπεινώσει τὴν παρρησία ἐκείνης, ἂν εἶναι ἐνωμένη μέ τὴν ἁμαρτία, σέ πόση γέεννα δέ θὰ μπορέσει νὰ γκρεμίσει αὐτόν ποὺ τὴν ἔχει;

Αὐτὰ τὰ λέγω ὅχι γιὰ νὰ ἀδιαφοροῦμε γιὰ τὴ δικαιοσύνη, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀποφύγουμε τὴν ἀλαζονεία, ὅχι γιὰ νὰ ἁμαρτάνουμε, ἀλλὰ γιὰ νὰ εἴμαστε μετριοφρονες. Γιατί ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι θεμέλιο τῆς δικῆς μας ἀρετῆς. Καί ἂν ἀκόμη οἰκοδομήσεις ἐπάνω ἄπειρα, εἴτε ἐλεημοσύνη εἴτε προσευχές, εἴτε νηστεία, εἴτε κάθε ἀρετὴ, ἂν δέν τεθεῖ αὐτὴ πρῶτα, ὅλα θὰ οἰκοδομηθοῦν ἄσκοπα καί μάταια, καί θὰ πέσουν εὐκόλα κάτω, ὅπως ἡ οἰκοδομὴ ἐκείνη ποὺ κτίσθηκε πάνω στὴν αμμο. Γιατί δέν ὑπάρχει τίποτε ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ σταθεῖ χωρὶς αὐτήν. Ἀλλὰ, εἴτε τὴ σωφροσύνη πεῖς, εἴτε τὴν παρθενία, εἴτε τὴν περιφρόνηση τῶν χρημάτων, εἴτε ὅτιδήποτε ἄλλο, ὅλα εἶναι ἀκάθαρτα καί μολυσμένα καί βδελυρά ὅταν ἀπουσιάζει ἡ ταπεινοφροσύνη. Παντοῦ λοιπὸν ἅς τὴν ἔχουμε μαζί μας, στά λόγια, στίς πράξεις, στίς σκέψεις, καί μαζί της ἅς τὰ κτίζουμε αὐτά.”

“Εἶσαι ταπεινός καί μάλιστα ταπεινότερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους; Νὰ μὴν ὑπερηφανεύεσαι γι’ αὐτό οὔτε νὰ κατηγορεῖς τοὺς ἄλλους, γιὰ νὰ μὴ χάσεις τό καύχημά σου. Γι’ αὐτό δείχνεις **ταπεινοφροσύνη**, γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖς ἀπὸ τὴν ἀλαζονεία. Ἄν λοιπὸν μ’ αὐτὴν πέσεις σέ ἀλαζονεία, καλύτερα νὰ μὴ δείχνεις ταπεινοφροσύνη, γιατί ἄκου τόν Παῦλο ποὺ λέγει “μέσω τοῦ καλοῦ μέ ὁδηγεῖ στό θάνατο, γιὰ νὰ γίνῃ ἡ ἁμαρτία ὑπερβολικὰ ἁμαρτωλὴ χρησιμοποιώντας τὴν ἐντολή”. Ὅταν σοῦ ἔρθῃ ἡ σκέψη νὰ θαυμάσεις τόν ἑαυτό σου γιὰ τὴν ταπεινοφροσύνη σου, σκέψου τόν Κύριό σου ποῦ κατέβηκε, καί δέ θὰ θαυμάσεις πιά τόν ἑαυτό σου οὔτε θὰ τόν ἐπαινέσεις, ἀλλὰ καί θὰ τό περιγελάσεις, γιατί δέν ἔκανε τίποτε. Ὅπωςδήποτε νὰ θεωρεῖς τόν ἑαυτό σου ὀφειλέτη. Ὅ,τι καί ἂν κάνεις, θυμήσου ἐκείνη τὴ παραβολὴ “ποιός ἀπὸ σᾶς”, λέγει, “ποὺ ἔχει ἓνα δοῦλο, θὰ τοῦ πεῖ, ὅταν ἐπιστρέφῃ στό σπίτι, «κάθισε νὰ φᾶς»; Δέ θὰ τοῦ πεῖ αὐτό, σᾶς λέγω, ἀλλὰ «σὴκω καί ὑπηρέτησέ με»”